

BOHEMISTIKA NA PEDAGOGICKÉ FAKULTĚ

ORGANIZAČNÍ VÝVOJ PRACOVISTĚ

Se zřízením pedagogické fakulty v r. 1946 vyvstala potřeba zajišťovat učitelské studium českého jazyka a literatury. K tomuto účelu byl zprvu vytvořen seminář pro český a slovenský jazyk, který spolu se seminářem pro ruštinu umožnil r. 1950 vznik katedry filologie, z níž se posléze vydělila katedra českého jazyka a literatury, vedená prof. F. Svěrákem. Prvořadým úkolem bylo připravit velké množství učitelů pro základní školy, a to v interním i dálkovém studiu. Obor měl od r. 1946 1 docenta, 1 středoškolského profesora pověřeného přednáškami a cvičeními a 2 asistenty.

I když časté reformy učitelského studia působily značně rušivě (r. 1953 byla pedagogická fakulta vyčleněna z rámce univerzity a přeměněna ve Vyšší pedagogickou školu, r. 1959 se změnila na Pedagogický institut, r. 1964 byla opět začleněna do svazku univerzity), podařilo se vzniklé pracoviště personálně konstituovat a postupně rozšiřovat o další učitele.

V důsledku tzv. normalizace přestala katedra českého jazyka a literatury r. 1970 existovat a její úkoly převzalo oddělení čes. jazyka a literatury v čele s dr. J. Veselým, který se nejen nestavěl na odpor proti nuceným odchodům schopných učitelů katedry, ale sám pro toto propouštění vytvářel podmínky. Oddělení se stalo součástí katedry filologie, vzniklé sloučením tří pracovišť: katedry rus. jazyka a literatury, katedry cizích jazyků a literatur a katedry českého jazyka a literatury. Oddělení českého jazyka a literatury trvalo do r. 1974, kdy bylo opět změněno na katedru českého jazyka a literatury (v čele s J. Veselým).

V r. 1984 došlo na bohemistickém pracovišti pedagogické fakulty k dalším organizačním změnám. K 1. 9. 1984 vzniká katedra současného českého a slovenského jazyka, literatury a didaktiky jazyka, jejíž vedoucí se stala doc. V. Linhartová. Současně vzniká katedra literatury pro mládež a literární výchovy vedená doc. Z. Zapletalem.

V souvislosti s politickými a společenskými změnami po listopadové revoluci v r. 1989 byla na bohemistických katedrách pedagogické fakulty provedena dvojitá reorganizace. Zprvu vznikla dvě samostatná pracoviště, a to lingvistické a literárněvědné. Vedoucím nově zřízené katedry českého jazyka a didaktiky jazyka se stal doc. F. Uher. Katedru české literatury a umění pro mládež vedl Z. Zapletal. V rámci této katedry působil kabinet literatury pro děti a mládež (vedoucí doc. N. Siegllová), který převzal dosavadní úkoly katedry literatury pro mládež.

Protože se ukázalo, že je účelnější řešit problémy spojené s přípravou učitelů češtiny v rámci jednoho pracoviště, byla dnem 15. 12. 1990 provedena další změna. Vznikla katedra bohemistiky, která má oddělení českého jazyka a didaktiky jazyka (vedoucí F. Uher), a oddělení literatury a didaktiky literární výchovy (vedoucí D. Dorovská). Vedením katedry byl pověřen J. Rambousek. Jako samostatné pracoviště, jehož členové jsou ve-

dle vědeckovýzkumných úloh pověřování i úkoly pedagogickými, se opět konstituoval Ústav literatury pro mládež, v jehož čele stojí V. Vařejková.

ČESKÝ JAZYK A DIDAKTIKA JAZYKA

Jazykověda se na pedagogické fakultě rozvíjela v těsné souvislosti s metodikou oboru a vědecký výzkum byl vždy spjat s aspektem pedagogickým a didaktickým.

U zrodu slavistiky a bohemistiky na pedagogické fakultě stáli významní vědci a učitelé F. Trávníček a F. Svěrák. Hlavní okruhy badatelské a pedagogické činnosti prof. F. Svěráka byly dialektologie a metodika mateřského jazyka. Byl dlouholetým vedoucím katedry filologie a proděkanem fakulty, na níž působil až do r. 1975. V posledních letech vyučoval externě. Postupně se stali pracovníky katedry lingvisté J. Blažek, L. Čermák, Z. Marcelli, J. Mikulášková a S. Romportl. V průběhu 70. let museli z katedry z politických důvodů odejít J. Blažek a J. Mikulášková. Pro nemoc odešel do důchodu L. Čermák, v r. 1982 zemřel odborník na historické disciplíny Z. Marcelli.

V 70. letech se z lingvisticky orientovaných pracovníků stali členy katedry L. Macků, E. Minářová, K. Ondrášková a F. Uher. Z Karlovy univerzity přešel na katedru doc. P. Hauser. Od r. 1983 se stal členem katedry I. Martinec a od r. 1986 H. Kneselová.

V 70. a 80. letech byla vědeckovýzkumná činnost katedry spjata s plněním úkolů státního plánu vědeckého výzkumu a navazovala na potřeby pedagogické praxe. Lingvistická činnost se soustřeďovala především na současný český jazyk. Lexikologické problematice a tvoření slov se věnovali P. Hauser, H. Kneselová a F. Uher, syntax a zvláště věty jednočlenné byly předmětem zájmu P. Hausera a stylistické problematice, zvl. výzkumu publicistického stylu, se věnovala E. Minářová. Zásluhou S. Romportla přineslo pracoviště také vklad k řešení otázek obecně lingvistických. V týmové práci se členové katedry zaměřili na specifičnost výuky českého jazyka na gymnáziích. Výzkum na gymnáziu postihl vyučování odbornému stylu (E. Minářová) a vyučování nauce o slovní zásobě a tvoření slov (F. Uher). K analýze dějin naší slavistiky přispěly výsledky dílčího úkolu zaměřeného na vývoj teoretických a metodologických koncepcí slovanské jazykovědy (S. Romportl).

Katedra se úspěšně vyrovnávala také s výzkumnými úkoly v didaktice jazykové výchovy. Jednotliví pracovníci se zaměřili na komunikační zřetěle ve výuce (P. Hauser, F. Uher), vyučování nauce o slovní zásobě a tvoření slov (H. Kneselová, F. Uher), rozvoj řečových schopností žáků (L. Macků, K. Ondrášková) a na didaktickou problematiku vztahu češtiny a slovenštiny (F. Uher).

V r. 1990 se na pracoviště po své rehabilitaci vrátila J. Mikulášková a A. Vašek, původně pracovník ČSAV, který na katedře působil v 80. letech jako externista, se stal interním pracovníkem.